

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğİ (HASUDER)
YENİ KORONAVİRÜS (COVID-19) HABER POSTASI (24.04.2020)

Kesin Olgu*: Türkiye (101.790) Dünya (2.544.792) **Ölüm***: Türkiye (2.491) Dünya (175.694)

DSÖ Risk Değerlendirmesi: Küresel seviye - Çok Yüksek

*23 Nisan 2020'de açıklanan verilerdir.

Günün HASUDER Önerisi

“Ramazan’da da sosyal mesafeye dikkat!”

Müslümanlar için birlik, bereket ve yardımlaşma anlamına gelen Ramazan ayında da COVID-19 ile mücadeleye devam ediyoruz. Ramazan boyunca kalabalık ortamlardan kaçınmalı, ibadetler sosyal mesafe kurallarına uyum içinde yapılmalıdır. Sağlıklı olanlar oruç tutabilir ancak hasta olanlar mutlaka doktorlarına danışmalıdır. Bağışıklık sistemini güçlendirmek için iftarda ve sahura kadar geçen zamanda taze sebze ve meyve tüketmeye, bol su içmeye, düzenli uyku ve fizik aktiviteye özen gösterilmelidir. Sağlıklı ve bereketli bir Ramazan dileriz.

Dünyadan Haberler

DSÖ Durum Raporu-94 ([WHO Situation Report-94](#))

- Küresel Salgın Uyarı ve Müdahale Ağı (GOARN), [GOARN COVID-19 Bilgi Merkezini](#) başlattı. Merkez, herhangi bir yerde serbestçe erişilebilen, kaliteli halk sağlığı bilgileri, rehberlik, araçlar ve web seminerlerinin temel veri deposu olarak tasarlanmıştır.
- DSÖ Genel Direktörü Dr. Tedros, dün (22.04.2020) yaptığı basın toplantısında, “Gidecek çok yolumuz var. Bu virüs uzun süre bizimle olacak” dedi. “Dünya eski haline geri dönemez. Bir “Yeni Normal” olmalı - daha sağlıklı, daha güvenli ve daha iyi hazırlanmış bir dünya”. [Kaynak](#)
- DSÖ, [“COVID-19 ile Mücadelenin Anahtarı Olarak İnsan Haklarının Ele Alınması”](#) kılavuzunu yayımladı. Kılavuz belge, insan hakları temelli bir yaklaşımın COVID-19 yanıtına entegre edilmesinin önemini vurgulamakta, damgalanma ve ayrımcılığın ele alınması, kadına yönelik şiddetin önlenmesi, incinebilir kitlelere destek verilmesi, karantina ve kısıtlayıcı önlemler, malzeme ve ekipman sıkıntısı ile ilgili konularda kilit hususları vurgulamaktadır.
- COVID-19 için mevcut tüm kanıtlar, SARS-CoV-2'nin zoonotik bir kaynağı olduğunu düşündürmektedir. Birçok araştırmacı SARS-CoV-2'nin genomik özelliklerini inceleyebildi ve kanıtların SARS-CoV-2'nin bir laboratuvar yapısı olduğunu desteklemediğini buldu. Laboratuvarda yapılmış bir virüs, genomik dizileri içerisinde, bilinen elementlerin bir karışımını gösterecektir - burada durum böyle değildir. [Kaynak](#) ('Subject in Focus' bölümünde)

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)

- DSÖ, Dünya Aşı Haftası'na (24-30 Nisan) girerken, COVID-19 pandemisinde aşılama hizmetlerinin aksatılmasının, güvenli ve etkili aşılarla önlenilecek hastalıkların yeniden ortaya çıkmasını tetikleme riski taşıdığını belirtti (23.04.2020). [Kaynak](#)
- DSÖ Avrupa Bölge Direktörü Dr. Hans Henri P. Kluge yaptığı açıklamada (23.04.2020);
  - COVID-19 vakalarının küresel yükünün neredeyse % 50'sinin (1.2 milyondan fazla) Avrupa Bölgesi'nde olduğunu, 110.000'den fazla kişinin hayatını kaybettiğini,
  - Bölgenin doğu kesiminde yer alan ülkelerin (Rusya Federasyonu, Türkiye, Ukrayna, Özbekistan ve Beyaz Rusya), geçtiğimiz hafta yeni vakaların oranında artışlar gördüğünü,
  - Dünya genelinde son 24 saat içinde en fazla sayıda yeni vaka bildiren 10 ülkeden 6'sının Avrupa Bölgesi'nde olduğunu,
  - Avrupa Bölgesi'ndeki ülkelere yapılan tahminlere göre, COVID-19'dan ölenlerin yaklaşık yarısının uzun süreli bakım tesislerinde ikamet ettiğini,
  - Avrupa Bölgesi'nde, uzun süreli bakımın genellikle ihmal edilmiş olduğunu,
  - "Yeni normal"e geçerken, entegre ve kişi merkezli olan uzun süreli bakım sistemleri görmek istediklerini, bunun için;
    - Bakım çalışanlarını güçlendirmeleri,
    - Uzun süreli bakım tesislerinin çalışma şeklini değiştirmeleri,
    - İnsanların ihtiyaçlarına öncelik veren sistemler oluşturmaları gerektiğini belirtti. [Kaynak](#)
- DSÖ Afrika Bölge Direktörü Dr. Matshidiso Moeti, DSÖ ve Dünya Ekonomik Forumu ile birlikte yapılan medya açıklamasında (23.04.2020);
  - Tüm ülkeleri, bu yeni tehditle başa çıkmaya çalışırken, sağlıkta elde ettikleri kazanımlara olan odaklanmalarını kaybetmemeye çağırdığını,
  - Batı Afrika'daki Ebola salgınında sıtmaya göre daha fazla insan kaybettiklerini,
  - Ebola salgınına karşı kaybettiklerini,
  - Bunu COVID-19 ile tekrar etmemeleri gerektiğini belirtti. [Kaynak](#)

ABD Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri (Centers for Disease Control and Prevention, CDC)

- COVID-19 salgınıyla mücadelede çok yönlü bir yaklaşımın parçası olan temaslı takibine yönelik öneriler güncellendi (22.04.2020). Önerilerde:
  - Temaslı takibinde belirli temel ilkelere daima uyulması gerekliliği,
  - Temaslı takibinin, bulaş zincirini durdurmak için hastaları destekleme sürecinin bir parçası olduğu,
  - Zamanın ve halkla iletişimin önemi,
  - Bakım tesisleri, diğer toplu yaşam alanları ve çok sayıda bireyin yaşadığı hanelerde temas araştırmasının öncelikli olduğu,
  - Kendisini izole edemeyen kişiler için sosyal hizmetlere ve konutlara ihtiyaç duyulacağı,
  - Veri yönetimi ve teknolojisine duyulacak ihtiyaç,
  - Temas izleme çabalarının sürekli izlenmesi ve değerlendirilmesi gereği vurgulanmaktadır. [Kaynak](#)
- CDC, sağlık profesyonellerine yönelik COVID-19 rehberlerini güncelledi. Kaynaklara;
  - "Elastomerik Solunum Maskeleri için Stratejiler" (22.04.2020) [Burada](#)
  - "Elektrikli Hava Temizleyici Respiratörler için Stratejiler" (20.04.2020) [Burada](#)
  - "Evde Diyalizde Dikkat Edilmesi Gerekenler" (21.04.2020) [Burada](#) rehberleri eklendi.
- "Filtreli Yüz Maskeleri için Dekontaminasyon ve Tekrar Kullanım" önerileri güncellendi (23.04.2020). [Kaynak](#)
- "COVID-19 ile Mücadele Sırasında Veteriner Klinikleri İçin Geçici Enfeksiyon Önleme ve Kontrol Rehberi" güncellendi (23.04.2020). [Kaynak](#)

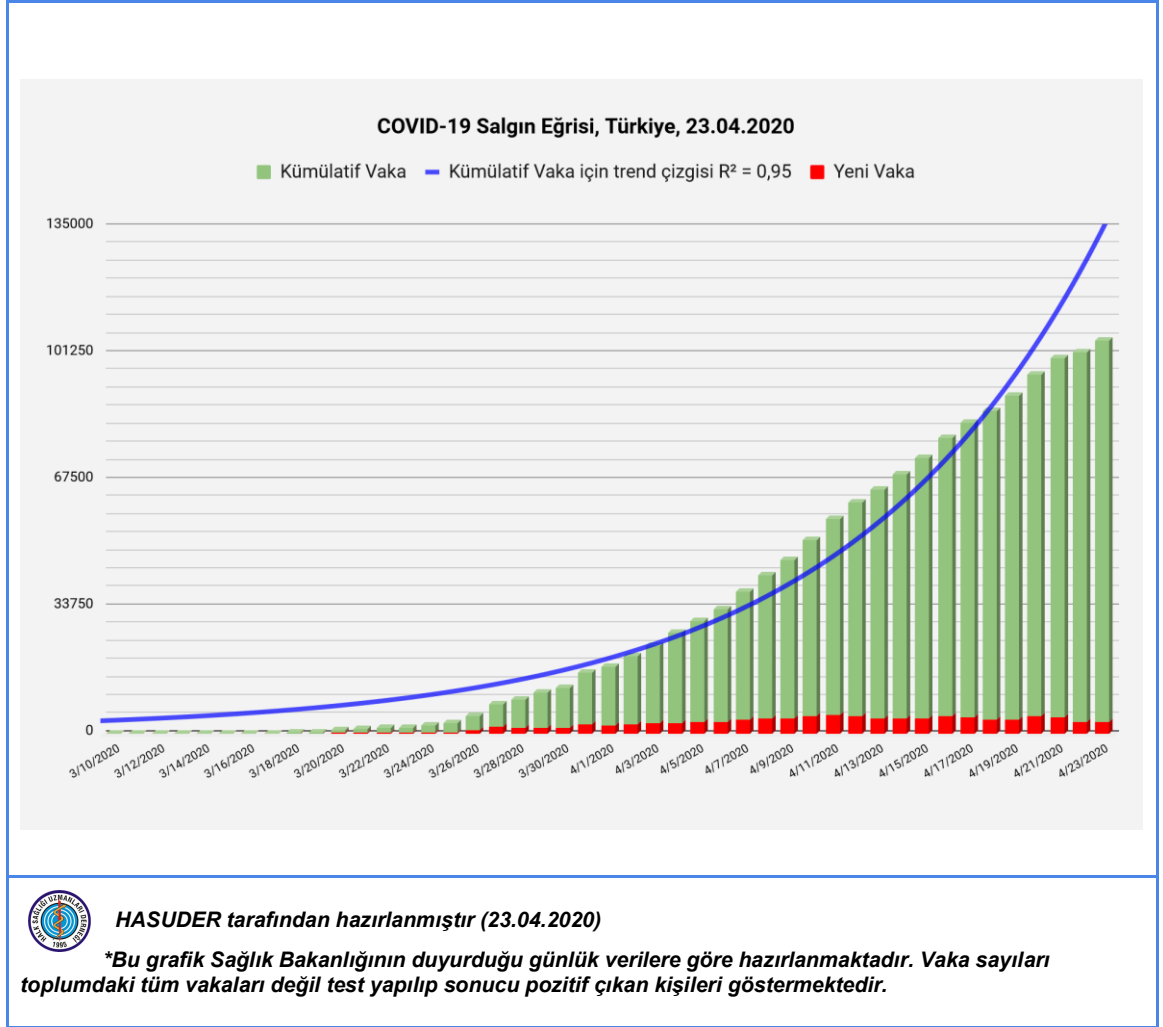
Avrupa Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezi (European Center for Disease Control and Prevention, ECDC)

- ECDC, “**Hızlı Risk Değerlendirmesi: AB/AEB ve İngiltere’de Coronavirus Hastalığı 2019 (COVID-2019) - 9. Güncelleme**”sini paylaştı. Güncellemede yeni olarak şunlar yer aldı:
  - AB/AEB ve İngiltere’de epidemiyolojik duruma dair güncel veri,
  - Avrupa’dan hastalık ve vaka ciddiyeti üzerine güncel veri,
  - Savunmasız gruplar (uzun süreli bakım tesislerinde ikamet edenler) için güncel veri; bağışıklık ve immün yanıtlar,
  - Nüfus-temelli seroepidemiolojik çalışmalar hakkında ilk ulaşılabilir veri,
  - Genel toplum ve incinebilir gruplar için AB/AEB ve İngiltere’de COVID-19 ilişkili ciddi hastalığın mevcut riski,
  - 'Evde kalmak' politikalarının aşamalı olarak kaldırılması, uygun sistem ve kapasiteler olmadan topluluk düzeyinde fiziksel mesafe azaltma önlemlerinin uygulanması sonucunda, önümüzdeki haftalarda COVID-19'un AB/AEA ve İngiltere'de toplum yayılımının yeniden canlanmasının mevcut riski,
  - AB/AEA ve İngiltere'de önlemlere verilen yanıtların güncel hali,
  - Temas takibi ölçek büyütmesine yaklaşımda güncel bilgiler,
  - COVID-19 test performansı ve yaygın test yapma hakkındaki güncellenmiş bilgiler ve AB eylemleri,
  - 'Evde kalma' politikalarının aşamalı olarak kaldırılması ve fiziksel mesafelendirme önlemlerinin uygulanması için pratik hususlar (23.04.2020). [Burada](#)

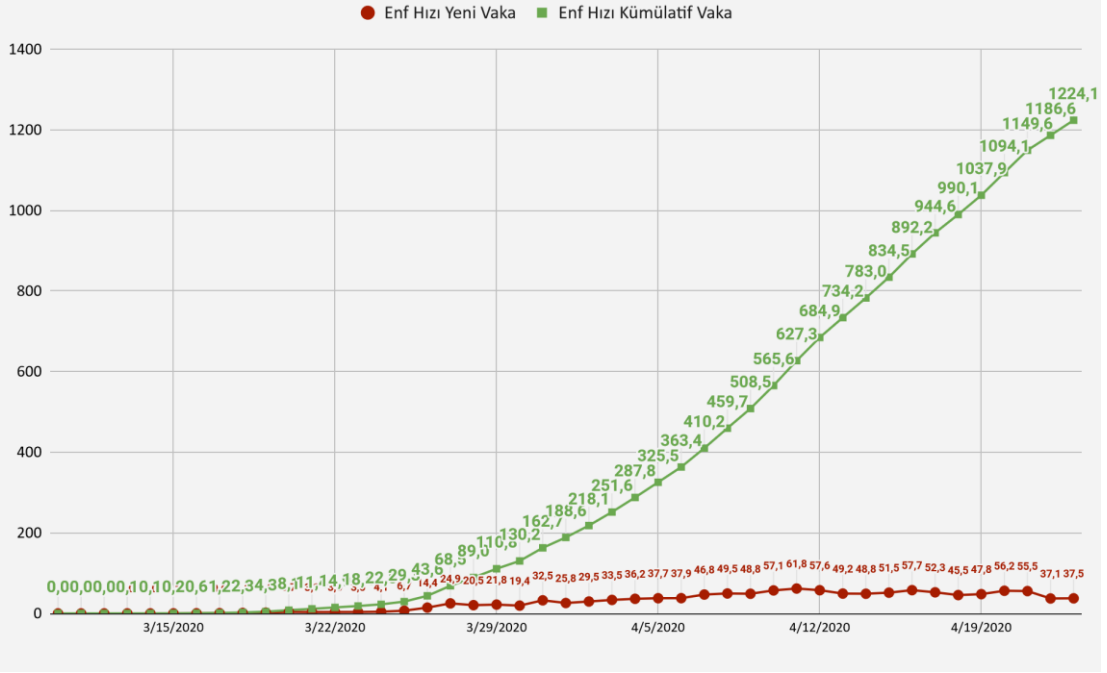
Türkiye'den Haberler

Tarih	Test Sayısı	Pozitiflik Oranı (%)	Yeni Vaka	Kümülatif Vaka	Ölüm	Kümülatif Ölüm	Vaka-Fatalite Oranı (%)
23/04/2020	40.962	7,61	3.116	101.790	115	2.491	2,45

Pozitiflik Oranı (%) = (Günlük Yeni Vaka Sayısı / Günlük Test Sayısı) x 100
Vaka-Fatalite Oranı (%) = (Kümülatif Ölüm Sayısı / Kümülatif Vaka Sayısı) x 100 [Kaynak](#)

COVID-19 Salgını Enfeksiyon Hızı (1.000.000 Nüfusta), Türkiye, 23.04.2020

HASUDER tarafından hazırlanmıştır (23.04.2020)

Yeni Vaka Enfeksiyon Hızı = Günlük Yeni Vaka Sayısı / TÜİK Türkiye Nüfusu x 1.000.000

Kümülatif Vaka Enfeksiyon Hızı = Kümülatif Vaka Sayısı / TÜİK Türkiye Nüfusu x 1.000.000

*Bu grafik Sağlık Bakanlığının duyurduğu günlük verilere göre hazırlanmaktadır. Vaka sayıları toplumdaki tüm vakaları değil test yapıp sonucu pozitif çıkan kişileri göstermektedir. Ayrıca hesaplanan hızlarda kullanılan payda TÜİK 2020 ADNKS toplam Türkiye nüfusedir. Hastalığı geçirip immünite oluşturan gruptaki kişi sayısı görece çok az olduğu için paydadan çıkarılmamış; ihmal edilmiştir. Değerlendirmelerin bu kısıtlılıklar dikkate alınarak yapılması önerilmektedir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)

- COVID-19 salgını ile mücadele kapsamında alınan önlemler ve uygulanan sokağa çıkma kısıtlaması nedeniyle *Yüce Meclisin açılışının 100. yıl dönümü ve 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı* evlerde kutlandı. Saat 21.00'de tüm Türkiye bulunduğu yerde İstiklal Marşımızı okudu (23.04.2020). [Kaynak](#)

T.C. Sağlık Bakanlığı

- Sn. Bakanın, İngiltere ve Rusya Sağlık Bakanları ile yaptığı görüşmelerde COVID-19 salgınıyla mücadelede işbirliği imkânları ele alındı (23.04.2020). [Kaynak](#)
- Bakanlığın web sitesine aşağıdaki dokümanlar eklendi:
  - Ramazan'da Alınması Gereken Tedbirler (23.04.2020) [Burada](#)
  - Kan Merkezlerinde Alınacak Önlemler (22.04.2020) [Burada](#)
  - Organ ve Kök Hücre Nakli Yapılan Merkezlerde Alınması Gereken Enfeksiyon Kontrol Önlemleri (22.04.2020) [Burada](#)
  - Havalimanlarında Alınması Gereken Önlemler (21.04.2020) [Burada](#)
  - Havalimanlarındaki Güvenlik Kontrol ve Pasaport Memurlarına Yönelik Öneriler (21.04.2020) [Burada](#)
  - Konaklama Tesislerinde Alınması Gereken Önlemler (21.04.2020) [Burada](#)
  - Toplu Ulaşım Araçlarına Yönelik Temizlik Önlemleri (21.04.2020) [Burada](#)
  - Banka Şubelerinde Korunma ve Kontrol Önlemleri (21.04.2020) [Burada](#)

- Gıda Marketlerinde Alınması Gereken Önlemler (21.04.2020) [Burada](#)
- Restoranlarda Alınması Gereken Önlemler (21.04.2020) [Burada](#)
- GETAT (Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp) Ünite & Merkezleri ile Güzellik & Medikal Estetik Merkezlerinde Alınacak Önlemler (21.04.2020) [Burada](#)

T.C. İçişleri Bakanlığı

- Bakanlık,
  - Sokağa çıkma kısıtlaması ve Ramazan ayı ile ilgili tedbirleri hatırlatmak ve denetlemek amacıyla 31 il başta olmak üzere ülke genelinde market, pazar yeri, alışveriş merkezleri ile vatandaşların toplu halde buldukları cadde ve sokaklarda eş zamanlı “**Türkiye Güven Huzur**” uygulamasını gerçekleştirdi (23.04.2020). [Kaynak](#)

T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

- Sn. Bakan, “*Kısa Çalışma Ödeneği Bilgilendirme Webinarı*” programında TOBB Başkanı, TOBB üyeleri ve bürokratlarla görüşme gerçekleştirdi (22.04.2020). [Kaynak](#)

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK)

- TÜBİTAK Akademik Dergiler kapsamında yer alan “**Turkish Journal of Medical Sciences**”ın bilim kurulu üyelerinin ve bakanlık çalışanlarının çok sayıda makalesinin yer aldığı COVID-19 Salgını Özel Sayısı yayımlandı. [Burada](#)

Türk Toraks Derneği

- Dernek, “*Pandemi Servisinde Hasta Yönetimi*” webinarı ardından sorulan soruları derleyip hazırladıkları e-kitabı yayımladı (23.04.2020). [Burada](#)

Türk Psikiyatri Derneği

- Dernek, “*COVID-19 Salgınında Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Olan Yetişkin Bireyler ve Yakınları İçin Bilgilendirme*” dokümanını yayımladı (23.04.2020). [Burada](#)

HASUDER’den Haberler

- Prof. Dr. Şevkat Bahar Özvarış ve Dr. Anıl Başpınar tarafından hazırlanan “COVID-19 Pandemisinde Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı” yazısı web sitemizde yayımlanmıştır. [Okumak için](#)

Okuma Önerisi

Hong Kong’da Koronavirüs 2019 ve İnfluenza Virüsüne Karşı Yapılan Farmakolojik Olmayan Müdahalelerin Etki Değerlendirmesi: Gözlemsel Bir Çalışma

Bu çalışmada koronavirüs için gerçekleştirilen müdahale ve davranış değişikliklerinin COVID-19 ve benzer yayılım gösteren influenza virüsünün insidansı üzerine etkisi değerlendirilmiştir. Laboratuvar tanı COVID-19 vakaları, ayaktan başvuran influenza hastaları ve hastane yatışı gerçekleşen çocuklar çalışmaya dahil edilmiştir. COVID-19 ve influenza A H1N1 için günlük üreme sayısını (R_t) bulaştırıcılığı tahmin etmek için kullanılmıştır. Bu iki virüse karşı olan tutum ve davranış değişiklikleri Ocak, Şubat ve Mart aylarında yapılan telefon görüşmeleriyle sorgulanmıştır. Hong Kong’da COVID-19 için R_t yaklaşık 8 hafta boyunca 1 olarak kalmıştır. İnfluenza bulaştırıcılığı da sosyal mesafe önlemleri ve davranış değişikliklerinden sonra Ocak ayının sonuna doğru yaklaşık %44 oranında düşmüştür. İnfluenza için okullar kapanmadan önce 1,28 olan R_t ,

kapandıktan sonra 0,72'ye düşmüştür. Benzer şekilde pediatrik grubun hastane yatışları da %33 oranında düşmekle birlikte R_t okulların kapanmasıyla 1,1'den 0,73'e düşmüştür. Yapılan anket sonuçlarında sırasıyla birinci (n=1008), ikinci (n=1000) ve üçüncü (n=1005) aramalarda katılımcıların %74,5, %97,5 ve %98,8'i dışarı çıkarken maske taktığını, %61,3, %90,2 ve %85,1'i kalabalık ortamlardan kaçındığını bildirmiştir. Çalışmamız farmakolojik olmayan önlemlerin (sınırların kapatılması, izolasyon, karantina, sosyal mesafe ve davranış değişikliği) COVID-19 ve influenza bulaştırıcılığını önemli oranda azalttığını göstermiştir.

Cowling BJ. et al. Impact assessment of non-pharmaceutical interventions against coronavirus disease 2019 and influenza in Hong Kong: an observational study, Lancet Public Health 2020, Open Access Published: April 17, 2020 DOI: [https://doi.org/10.1016/S2468-2667\(20\)30090-6](https://doi.org/10.1016/S2468-2667(20)30090-6)

*Bu metin HASUDER adına Prof. Dr. Nazım Ercüment Beyhun, Doç. Dr. Lütfi Saltuk Demir, Dr. Öğretim Üyesi Melike Yavuz, Uzm. Dr. Duygu Kavuncuoğlu, Uzm. Dr. Musa Şahin, Arş. Gör. Dr. Tülin Çoban, Arş. Gör. Dr. Tuğçe Dartılmak, Arş. Gör. Dr. İrem Dilaver ve Arş. Gör. Dr. Aslı Ata Teneler tarafından hazırlanmıştır.